



full de càlcul

Dèficit fiscal. El cas del País Valencià

vista prèvia >

Molt sovint, quan pensem en els Països Catalans ho fem centrant-nos en la llengua i la cultura compartida. Una realitat forta i inqüestionable la qual no ens ha de fer perdre de vista que també ens uneix una dimensió socioeconòmica. I aquí, el millor exemple el trobem en el dèficit fiscal que pateixen el Principat, les Illes i el País Valencià, sigui quina sigui la seva aportació a l'Estat.



Celestí Gimeno

Professor de l'àrea d'Institucions Econòmiques Europees del Departament d'Economia de la Universitat Jaume I de Castelló

broch@uji.es

Els darrers anys, s'ha escrit molt sobre el sistema de finançament de les comunitats autònomes de l'Estat espanyol, i més concretament sobre el dèficit fiscal. Hi ha una gran polèmica explicable per la transcendència política i social que tenen les inversions i la despesa pública en el desenvolupament econòmic i social dels territoris i les societats i pel fet que ha quedat demostrada la discrecionalitat, la manca de justícia, d'un sistema que, en principi, està destinat a la solidaritat interterritorial.

S'ha discutit sobre els mètodes de càlcul, sobre la quantificació total que depèn, és clar, del mètode utilitzat. S'han fet diverses aproximacions¹ que —com és natural— no coincideixen en els resultats. Tot ha estat —està— embolcallat d'una forta càrrega política d'alt voltatge pels motius abans esmentats i que —crec— ara no és el moment d'analitzar. Però, per damunt de tota aquesta polèmica hi ha una sèrie de realitats que ningú no pot negar i una d'aquestes és el fet que els Països

1 Cal ressaltar, per la seva transcendència en el tema de les balances fiscals, les aportacions dels economistes Antoni Castells, Jordi Pons i Ramon Tremosa.

Catalans som contribuïdors nets a les arques de l'Estat espanyol. Gosaria dir més encara: Principat, Illes Balears i País Valencià som els únics contribuïdors nets. Paguem més que no rebem.

Afirmo això i ho recalco, perquè el que es diu sobre la contribució neta de Madrid —idea contínuament repetida per determinats estudis— és, simplement, insostenible i allunyada de la realitat per, entre altres raons, ignorar «conscientment» l'efecte seu: moltes empreses ingressen els impostos sobre productes, béns i serveis produïts en altres territoris en les delegacions d'hisenda de la capital de l'Estat, amb la qual cosa la seva aportació es veu estadísticament incrementada. A aquest fet, cal afegir-hi que el mètode de càlcul cost/benefici —el preferit per l'Estat—, realitza una «centrifugació de les despeses» que —realitzades directament per l'Estat a Madrid— són carregades proporcionalment al conjunt dels territoris segons la població de cadascun, cosa que disminueix «estadísticament» el volum de despesa real realitzada en la comunitat madrilenya. Així doncs, Madrid apareix als càlculs amb

uns ingressos a la hisenda estatal artificialment incrementats i unes despeses artificialment disminuïdes. Resultat: dèficit fiscal major que el real. Aquesta idea de Madrid com a principal contribuïdora neta a la «solidaritat» és contínuament argüïda i contraposada al dèficit fiscal dels Països Catalans per part de l'Estat espanyol.

Una realitat històricament ignorada

Però, tornant al fet innegable —el dèficit— crec que la situació política² sumada a la major tradició històrica dels estudis sobre el problema al Principat i que, quantitativament, en valors absoluts, el dèficit de Catalunya sigui el major han tingut un efecte indirecte no desitjat: han fet que el «problema» de les Illes i del País Valencià hagi quedat a l'om-

2 Com diu Rafael Beneyto «Els diferents governs valencians, tant del PSOE com del PP, no han estat actius en la negociació amb l'administració central per obtenir el finançament necessari, just i equilibrat que ens pertoca d'acord amb la nostra aportació. Tampoc no hem trobat en els responsables polítics dels dos principals partits una voluntat decidida de mobilitzar a la societat civil en defensa d'un finançament just per als valencians. És incompreensible que el govern valencià [...] no haja donat al sistema de finançament la importància que li han concedit altres governs». BENEYTO, *El finançament dels valencians. Una insuficiència històrica*, p. 10.

El Principat, les Illes Balears i el País Valencià som els únics contribuïdors nets de l'Estat. Paguem més que no rebem

bra i no se li hagi prestat l'atenció merescuda.³

També estic convençut que el problema dels dèficits valencià i illenc no ha estat damunt de la taula pel fet que el PP hagi dominat políticament aquests dos territoris durant un període tan llarg. Denunciar el maltractament fiscal anava en contra de «l'eix de la prosperitat» —Madrid, Illes Balears i País Valencià—, idea impulsada pels populars com a contrapunt a la de Països Catalans. Com era possible acceptar que l'Estat era tan «insolidari»?

Dit més planerament, si se'm permet: l'intens «espanyolisme» de les elits polítiques al poder, del món acadèmic dominant i de les elits empresarials expliquen que durant dècades el «problema» del dèficit —que apareixia contínuament

3 Nota de l'editor: Cal recordar la importància que va representar l'aparició de l'assaig *L'espòli fiscal del País Valencià* publicat per l'autor de l'article, Celestí Gimeno, el 2007. En aquest assaig es relaciona el dèficit amb tota una sèrie de paràmetres que són considerats com pilars de l'estat de benestar. Ja en el 2007 la situació absoluta i relativa del País Valencià podia considerar-se com a esfereïdora. La tesi ha vingut a ser confirmada a partir del 2012 i fins al 2015 per la publicació dels Índex de Desenvolupament de Serveis Socials per part de l'Asociación Estatal de Directoras i Gerentes de Servicios Sociales.

reflectit en els estudis— mai no es va convertir en una reivindicació política ni en motiu de discussió acadèmica a les universitats valencianes ni va ser viscut com un problema en el món econòmic. Tampoc els mitjans de comunicació el van fer seu.

Els empresaris, als quals no se'ls pot demanar que estiguin guiats per la idea de benestar social, embogits pels extraordinaris beneficis que produïa l'especulació esbojarrada, feien també els ulls grossos davant un problema que estructuralment té un impacte en el consum, la inversió i el salari social dels valencians i dels balears. No han estat conscients que el dèficit influïa estructuralment en els seus beneficis.

Hi havia un pacte de silenci sobre el tema. Expressat en termes col·loquials, era com si sobrevolessin les idees següents: «qui plantegi el problema no farà carrera a Madrid», «és una idea catalanista», «és impossible que sigui cert si els mitjans no se'n fan ressò», «no pot ser veritat si les coses van tan bé»... Tan sols una minoria, titllada sovint de radical, va denunciar el problema, amb un ressò —cal admetre-ho—

escàs, per no dir nul, als mitjans de comunicació. Era, directament, una idea catalanista.

Els partits polítics espanyols amb presència al País Valencià preferien centrar-se en el «problema de la corrupció» del PP i l'argument de «són les persones i no els territoris el que és important». Ha calgut esperar molt de temps per arribar a la conclusió que la corrupció —tot i que moralment i políticament intolerable— no era el problema fonamental. La pròpia Asociación Valenciana de Empresarios va encarregar un estudi sobre el finançament del País Valencià⁴ en el qual s'examina —entre altres aspectes— l'elevat endeutament públic de la Generalitat Valenciana i afirmen d'una manera clara i contundent que l'explicació no està ni en el deute de les empreses públiques, ni en la despesa destinada a grans esdeveniments i projectes temàtics. Aquests aspectes expliquen —segons l'associació d'empresaris— no més del 12% del total. A continuació

4 BENEYTO, CUCARELLA, PÉREZ i PÉREZ, *Financiación pública de la Comunidad Valenciana y sus consecuencias económicas*.

Madrid apareix als càlculs amb uns ingressos a la hisenda estatal artificialment incrementats i unes despeses artificialment disminuïdes

s'afirma de manera clara, rotunda i contundent que l'explicació de la resta de l'enorme deute valencià — el 88%— cal buscar-lo en la «insuficiència d'ingressos».⁵

Benvinguts al dèficit fiscal encara que fos de manera indirecta. El problema fonamental no era ni els fastos ni la corrupció a ells lligada, ni les empreses públiques niu de corrupcions múltiples que poc a poc estan eixint a la llum. Un miracle, una fita històrica: els empresaris reconeixien el problema de la finançament autonòmic i el «dèficit fiscal».

En aquests moments ningú no nega aquest fet, però la corrupció segueix ocupant la major part de les notícies i dels comentaris a peu de carrer mentre el problema del finançament continua en un paper secundari. Pareix que continua sent més fàcil i més políticament rendible la idea «el PP és corrupte» que «l'Estat espanyol ens escanya». Potser aquest fet està relacionat amb el dèbil sentiment de país que existeix a les terres valencianes, el qual, si ja era dèbil, encara ho és més després del que

han representat les successives legislatures del PP —sense oblidar que no és menys cert que a l'esquerra valenciana, incloent-hi Compromís, li costa prendre posicions contra Madrid i plantar-se.

Quan reclamar un finançament just ha deixat de ser un tabú

Finalitzada la gran *kermesse*⁶ de l'especulació per l'esclat de la bombolla immobiliària —amb la impossibilitat d'assolir beneficis ràpids per part de determinats empresaris— i la possibilitat «emergent» de derrotar el PP per part dels partits de l'esquerra espanyola van fer «virar» a uns i altres, de manera que parlar de dèficit i de finançament injust s'ha anat obrint pas tant en el llenguatge polític com en el de determinats ambients acadèmics. Tot i que no en els mitjans de comunicació, els quals —donada la inexistència de mitjans valencians— estan absolutament baix la influència del que consideren els «grans problemes nacionals», la qual cosa té com a conseqüència

que el problema tingui dificultats per arribar a «l'opinió pública».

Com he dit anteriorment, l'Associació Valenciana d'Empresaris va denunciar el fet el 2012 en *La financiación pública de la Comunidad Valenciana y sus consecuencias económicas*, publicat conjuntament amb l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques. Els empresaris hi mostren llur preocupació pel dèficit públic acumulat i l'endeutament, que qualifiquen «*como el más preocupante del conjunto de las CC.AA*»⁷; que «*la Comunidad Valenciana gasta, por habitante, aproximadamente un 20% menos que la media de las CC.AA [...] no ha podido evitar que el despliegue de los Servicios públicos sea inferior para los valencianos*»; afirmen que la diferència no és exagerada en educació i sanitat, però que és enorme (45% menys) en la resta de funcions de la despesa autonòmica.

També afirmen que «*en comparación con la media de las comunidades autónomas, la Comunidad Valenciana ingresa, desde hace más de 25 años,*

⁵ *Ibidem*, p. 16-17.

⁶ Variant francesa d'un terme d'origen germànic que s'utilitza per referir-se a les festes i fires patronals, molt concorregudes i celebrades, dels Països Baixos i Flandes.

⁷ CC.AA: comunitats autònomes.

Els dèficits valencià i illenc no han estat damunt de la taula pel fet que el PP ha dominat políticament aquests dos territoris durant molt temps

*mucho menos de lo que le corresponde según cualquier indicador objetivo de necesidad».*⁸

L'informe continua assenyalant les Illes Balears i el País Valencià com els més perjudicats pel sistema de finançament del règim general. A més a més, afirma que cap dels cinc models de finançament autonòmic successius no ha estat capaç de resoldre el problema i que la distribució no és «redistributiva», ni «equitativa», ni «proactiva». Torna a recalcar que el problema s'arrossega més de 25 anys.

Els autors quantifiquen el pes de la despesa pública valenciana en un 37,6% del PIB. Només un 0,5% per sota de Catalunya i afirmen que Andalusia, Castella-la Manxa, Astúries i Andalusia estan en xifres superiors al 50% i, per damunt, Extremadura, amb el 68,6%. Paga la pena ressaltar que tots aquests últims territoris ocupaven els primers llocs del conjunt de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE)

8 BENEYTO, CUCARELLA, PÉREZ i PÉREZ, *Financiación pública de la Comunidad Valenciana y sus consecuencias económicas*.

pel que fa al pes de la despesa pública en relació al PIB; molt per damunt de països que tradicionalment han estat i estan considerats com a líders en el desenvolupament de l'estat de benestar.⁹ A l'altre extrem de la classificació es trobaven el País Valencià i les Illes —les quals dediquen un 0,5% més que el País Valencià. Dins de l'OCDE tan sols un país, el Japó, presentava uns percentatges semblants al del conjunt dels Països Catalans. Igual de minsos.

Com a conseqüència de tot açò, la despesa valenciana per capita en relació a la seva població ajustada i per al període 2002-2009, és la menor de l'Estat (2.831 euros). La diferència en euros per capita, si la comparem amb la mitjana de les comunitats autònomes, queda avaluada en 906 euros per al període 2005-2006. El rendiment definitiu del sistema de finançament autonòmic per al període 2002-2009 —recursos per capita— queda fixat en 91 punts, nou

9 No es pas d'estranyar que aquests territoris —especialment Andalusia i Extremadura— siguin considerats com un graner de vots per als partits al govern i siguin els que presenten una oposició més ferma a qualsevol reforma o canvi en el sistema de finançament autonòmic de règim general.

punts per baix de la mitjana de les comunitats autònomes (=100).¹⁰

En calcular el rendiment definitiu del sistema de finançament autonòmic per al període 2002-2009 en euros per capita, la situació queda de la manera que mostren les taules 1 i 2.

Cal reconèixer que l'informe que l'associació d'empresaris fa seu té un doble valor. D'una banda, i per primera vegada —com ja he dit—, el poder econòmic valencià denuncia el problema del dèficit de finançament i, d'altra banda, intenta quantificar-lo. El fixa al voltant de 200 euros per capita en el cas valencià. Tot i afegint que s'arrossega fa més de 25 anys i que té greus repercussions en l'economia i el benestar dels valencians.

Tampoc no és de menor importància que admeten que la situació no l'ha poguda resoldre cap dels cinc sistemes de finançament que hi ha hagut durant aquest període de temps i que es faci una relació dèficit/endeutament públic d'allò més interessant. En

10 Veure: Ministerio de Economía y Hacienda (2006, 2007, 2008, 2009). Ministeri d'Economia i Hisenda. *Liquidación del sistema de financiación de las CC.AA. Estadísticas i informes entre 2006 i 2009*.

Taula 1

Finançament per capita per al període 2002-2009 (euros)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Principat	2.266,3	2.278,9	2.500,5	2.678,6	2.878,8	2.752,2	2.376,3	2.360,1
Illes Balears	2.071	2.141,1	2.199,2	2.417	2.202,5	2.478,8	1.987,8	2.093,4
País Valencià	2.059,4	2.160,2	2.273	2.437	2.624	2.496	2.014,8	1.933
Mitjana estatal	2.223	2.344,6	2.454,4	2.632,8	2.843	2.782	2.351,7	2.135,7

Font: Elaboració pròpia. BENEYTO, CUCARELLA, PÉREZ i PÉREZ, *Financiación pública de la Comunitat Valenciana y sus consecuencias económicas*.

Taula 2

Dèficit de finançament per capita respecte a la mitjana per al període 2002-2009 (euros)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Principat	43,3	-65,7	46,1	45,8	35,8	-29,8	24,6	224,4
Illes Balears	-152	-204	-255	-216	-641	-303	-364	-42
País Valencià	-163,6	-184,4	-181,4	-195,8	-219	-286	-336,9	-202,8

Font: Elaboració pròpia. BENEYTO, CUCARELLA, PÉREZ i PÉREZ, *Financiación pública de la Comunitat Valenciana y sus consecuencias económicas*.

xifres absolutes, segons l'estudi, el dèficit fiscal valencià estaria situat per al període esmentat en una quantitat al voltant de 900 milions d'euros any.¹¹

11 Tot i que potser sembla repetitiu, la xifra escandalosament baixa és la que resulta —com he explicat— de la comparació del finançament valencià amb «la mitjana» de les comunitats autònomes i no respecte als recursos generats i aportats pel poble valencià a les arques de l'Estat.

Però, també és evident que aquestes xifres estan calculades respecte a la mitjana de finançament del sistema general i no tenen en consideració que el dèficit territorial cal calcular-lo no respecte a la mitjana, sinó a la quantitat de recursos generats i aportats per cadascun dels territoris. Dit d'una altra manera: respecte a la riquesa generada, als impostos

pagats a l'Estat i no rebuts en concepte de serveis i inversions. Perquè, sembla ben evident que qualsevol territori té dret a disposar d'uns serveis públics i unes infraestructures proporcionals a la seva capacitat de generació de recursos. Els ciutadans paguen impostos per rebre serveis i inversions proporcionades al que el seu grau de desenvolupament requereix.

El problema del finançament del País Valencià és un dels més sagnants, atès que és l'únic territori que en pateix tenint una renda per capita inferior a la mitjana estatal

reix. Que aquestes xifres no reflecteixen el problema real ho demostra el cas —que es pot veure en les taules 1 i 2— del Principat: segons les xifres i respecte a la mitjana, no hi hauria dèficit de finançament al Principat.

Pel que fa als partits polítics espanyols implantats al País Valencià, exceptuant el PP, cal dir que el tema del finançament va ser progressivament introduït en els seus programes a mesura que quedava en evidència que no podia negar-se i que, a més, podia convertir-se en una arma llancívola contra la dominació dels populars. L'esquerra espanyola assentada al País Valencià obviava, però, que el problema també es produïa amb governs del PSOE a Madrid i encara li costa admetre el fet que no depèn de qui governa a l'Estat, sinó que és un problema estructural en el sentit que existeix un desigual tracte segons els territoris, que pot tenir el seu origen al segle XIX i que, en nom de la solidaritat, detrau recursos de determinats territoris en benefici d'altres de manera continuada sense que en cap moment s'hagin establert criteris de temporalitat o finalitat que, cal no oblidar, són els

que guien la solidaritat europea dels fons de cohesió.

Ara ningú no nega el problema. Fins i tot —després de l'informe de l'AVE— els populars han signat el document unitari de denúncia. Tothom afirma que sense un finançament just —no utilitzen mai «el que ens pertoca»— no pot haver-hi autogovern i els partits de govern fan front comú amb les Illes Balears —curiosament mai amb el Principat.

La magnitud de la tragèdia

Crida l'atenció, tanmateix, la constatació que la xifra reclamada estigui al voltant de l'expressada en l'apartat anterior: la calculada respecte a la mitjana del finançament autonòmic del sistema general.

Aquesta xifra està per sota de tots els resultats que donen els diferents càlculs que s'han fet fins ara. Fins i tot dels fets pels organismes oficials espanyols més conservadors, cosa que no deixa de ser preocupant especialment ara quan pareix que el nou govern valencià està disposat —per primera vegada— a reivindicar un finançament just —o millor dit, el que

ens pertoca— i quan la quantitat reclamada al govern de Madrid pareix referenciada a la mitjana del conjunt.

El 2008, i referint-se a la situació del 2005, el govern de Rodríguez Zapatero, pressionat per la reivindicació al Principat, va publicar per primera vegada les balances fiscals interterritorials. Es van donar diferents dades —que depenien de la metodologia utilitzada—, però la més «conservadora» xifrava el dèficit valencià en 2.838 milions d'euros —un 3,22% del PIB— si es calculava amb la metodologia càrrega/benefici.¹² La xifra pujava a 5.575 milions —6,32% del PIB— si els càlculs es feien segons el mètode del flux monetari, el qual,¹³ val a dir, és el més utilitzat interna-

12 El mètode de càrrega/benefici pressuposa que —entre d'altres aspectes— totes les despeses realitzades per l'administració central a Madrid —sous de funcionaris, inversions en institucions «nacionals» amb seu a la capital— són «centrifugades» i anotades al compte de les diverses comunitats autònomes de manera proporcional al seu pes econòmic. D'aquesta manera, una part important del dèficit fiscal es veu reduït donat que les inversions i despeses de l'Estat en el territori es veuen incrementades per la citada centrifugació.

13 El mètode de càlcul del flux monetari té en compte les inversions i despeses realitzades «efectivament» en cada territori. Elimina, per tant, la «centrifugació» i és el que utilitza la UE a l'hora de gestionar els fons de cohesió europeus.

Si els valencians haguéssim tingut un finançament com el d'Astúries, Canàries o Castella i Lleó—la qual cosa ens pertocaria— el 2012 hauríem rebut 1.300 euros més per capita

cionalment.¹⁴ Les diferències amb les xifres sorgides quan la referència és la mitjana de finançament de les comunitats autònomes són enormes.

D'altra banda, el 21 de juliol de 2015 el Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques va fer públic l'«Informe del Sistema de Cuentas Públicas Territorializadas»¹⁵, elaborat pels economistes Ángel de la Fuente —de la Fundación de Estudios de Economía Aplicada i del Consell Superior d'Investigacions Científiques— Ramón Barberán, —de la Universidad de Zaragoza— i Ezequiel Uriel —de la Universitat de València. En la web del ministeri es pot llegir que l'estudi està elaborat amb una «*metodología desarrollada por*» i els noms dels autors del treball. Tot un eufemisme per a dir que són unes balances cuinades a gust del mecenes que les pagava —el govern de l'Estat espanyol— i que no

s'ha seguit cap de les metodologies emprades internacionalment per al càlcul de les balances fiscals.

S'han fet moltes de crítiques a aquest «sistema de comptes». Inexactitud de la metodologia emprada, especialment. A mi m'agradaria ressaltar-ne dues:

1. S'imputa l'IVA generat per la compravenda d'habitatge al lloc de residència del comprador i no on s'ha generat el bé objecte de compravenda. Així doncs, l'IVA generat per una compra d'un apartament d'un ciutadà de Toledo a Gandia consta com un ingrés a la hisenda pública de Toledo i no del País Valencià i, com a conseqüència, disminueix l'aportació del territori on s'ha generat el bé i així el dèficit fiscal del territori en qüestió.
2. Els ingressos del turisme s'han centrifugat a tot el territori de l'Estat. El volum d'ingressos total generats per aquesta activitat econòmica s'ha dividit pel nombre d'habitants, calculant així un ingrés per capita. En definitiva, un habitant de Zamora aporta el mateix que un de Balears.

Resultat: increment de les aportacions de les zones de l'interior en detriment de les aportacions de les zones on es genera l'activitat i penalització —menys dèficit fiscal— per al País Valencià, el Principat i les Illes Balears. Cap d'aquestes crítiques no ha estat desmentida pels autors.

Ara bé, el que sí que queda clar en aquest estudi és que el problema del finançament del País Valencià és un dels més sagnants, atès que és l'únic territori que el pateix tenint una renda per capita inferior a la mitjana estatal. És una demostració, a més a més, que el sistema de finançament ni és just, ni solidari, ni redistributiu, com han assegurat reiteradament els seus defensors.

Els resultats dels «comptes territorialitzats», tot i estar calculats a la baixa, donen una xifra de dèficit per al 2012 que se situa al voltant de 1.442 milions d'euros, és a dir, un 1,47% del PIB valencià—(284 euros per capita).¹⁶

¹⁶ Redueix el dèficit del Principat i de les Illes Balears a menys de la meitat: 7.423 milions i 3,74% del PIB, i 1.327 milions i 5,07% del PIB, respectivament.

¹⁴ Els resultats per al Principat i les Illes Balears eren molt superiors: 8,70% i 14,20% del PIB, respectivament. Però, tan sols el País Valencià tenia una renda per capita per sota de la mitjana i, teòricament, caldria estar rebent diners en lloc d'aportar-ne. Aquesta és una clara mostra de la ineficàcia del sistema de solidaritat espanyol.

¹⁵ DE LA FUENTE, BARBERÁN I URIEL, «Informe del Sistema de Cuentas Públicas Territorializadas».

Cal que el País Valencià disposi d'un organisme independent que calculi les balances fiscals valencianes amb regularitat i l'objectivitat necessària

Quin és el problema, doncs, de calcular el dèficit valencià respecte a la mitjana de finançament de les comunitats autònomes?

Al meu parer, en presenta uns quants, de problemes. El primer i més important ja l'he exposat adés: si es pren aquest punt de referència, s'arriba a l'absurd que el Principat no tindria dèficit, el de les Illes quedaria reduït a una quantitat irrisòria i —lògicament— el del País Valencià quantificat molt a la baixa —veure taules 1 i 2.

El segon problema és que oblida que, pel fet que el País Valencià té d'una renda per capita inferior i —si fos veritat que el sistema és solidari, que no ho és— no hauria de disposar de la mitjana de finançament per capita, sinó d'un finançament superior a la mitjana. Alguns estudis el situen entre un 2 i un 3% superior.¹⁷

Per què no —si és vol parlar de mitjanes i no de balances fiscals— es demana un finançament com el que tenen les comunitats autònomes

17 Veure les aportacions de Germà Bel amb les obres: BEL, *Espanya, capital París. Tots els camins porten a Madrid* i BEL, *Anatomia d'un desengany. La Catalunya que és i l'Espanya que no va poder ser*.

de similar nivell en el rànquing de benestar que apareix en l'estudi de les balances fiscals del 2008? La situació econòmica i social del País Valencià no està per a fer renúncies ni per a demanar engrunes.

El 2012, per primera vegada, es va publicar l'Índex de Desenvolupament de Serveis Socials.¹⁸ És la primera comparativa que es fa sobre això entre totes les comunitats autònomes i per un període de 25 anys. Els resultats per al País Valencià són alarmants, insostenibles i perllongats en el temps: en una escala de 0 a 10,¹⁹ queda en 0,8, mentre que la mitjana estatal està en 4,7 punts. A la cua no solament de l'Estat, sinó també d'Europa. La despesa per habitant en serveis socials és, segons l'estudi, de 129,6 euros, la segona més baixa de tot l'Estat, tan sols per damunt de les Illes Balears, amb 119,8 euros per habitant. Les institucions públiques

18 DD.AA, «Índice DEC. Índice de Desarrollo de los Servicios Sociales».

19 L'índex valora el benestar tenint en compte tres grans àrees de mesura: drets i decisió política; rellevància econòmica; i cobertura de serveis a la ciutadania. Puntuacions superiors a 7,5 revelarien una situació excel·lent; entre 5 i 7,5 el nivell podria classificar-se com a mitjà; inferior a 5 punts com a dèbil; i menys de 2,5 punts seria «irrellevant».

valencianes només dedicaven el 0,65% del PIB a prestacions socials, xifra que suposava el 50% de la mitjana estatal. El País Valencià disposava d'un treballador social per cada 6.537 habitants, mentre que la mitjana estatal era d'un treballador per cada 3.858 habitants. Així mateix, les prestacions per dependència només arribaven al 0,86% de la població, mentre que la mitjana estatal se situava en el doble, 1,59%. Aquest fet que es veia agreujat perquè el percentatge de persones amb el dictamen que dóna dret a la prestació en el servei d'atenció a la dependència se situava en el 40,5%, mentre que la mitjana estatal era del 28,9%. I tot això en un territori amb una de les pressions fiscals més elevades de l'Estat. En aquesta classificació Canàries, Múrcia i Madrid, totes amb un finançament superior al valencià tot i estar utilitzant els càlculs més conservadors —per no dir perjudicials per als valencians, com és el del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques—²⁰ presenten uns índex de benestar superiors als del País Valencià.

20 Astúries presentava un saldo positiu de 376 euros; Canàries 1.673 i Castella i Lleó 1.158. És a dir, una mitjana de 1.050 euros.

Sempre és el govern central el que acaba incomplint els acords i el sistema sempre queda desequilibrat per la mateixa banda. Sempre acaben rebent i pagant els mateixos

Si els valencians haguéssim tingut un finançament semblant al que van tenir aquestes tres comunitats, el 2012 hauríem rebut més de 1.300 euros més per capita —la qual cosa ens pertocaria atès que el sistema, teòricament, i com és anunciat a bombo i plateret pels seus defensors, està fet per a «la solidaritat i la garantia de la igualtat entre els territoris». En total, 5.000 milions d'euros més. Una xifra molt superior a la de 900 milions que donen els estudis que fan el càlcul respecte a la mitjana general.

Conclusions

D'on surten, doncs, les xifres reclamades com un gran avenç històric per l'actual govern valencià? Resulta evident que, amb aquesta sagnant realitat, no és trivial preguntar-se on han anat —i continuen anant— els impostos que paguem i replantar-se el concepte de solidaritat i justícia que impregna el discurs oficial sobre el sistema de finançament de les comunitats autònomes.

Potser ha arribat el moment en el qual els valencians necessitem plantar cara i no conformar-nos amb les engrunes ni en càlculs a la baixa. El

finançament ha d'estar proporcionat als impostos que paguem els ciutadans valencians. És la primera i gran justificació de qualsevol sistema fiscal i —com a mínim— ja fa 25 anys que això no està produint-se.

Al meu parer, cal que el País Valencià disposi d'un organisme independent que calculi les balances fiscals valencianes amb regularitat i l'objectivitat necessària, de manera que sigui possible conèixer els fluxos de diners interterritorials com es coneixen als països federals en el quals els càlculs de les balances fiscals es fa anualment. L'experiència no ens permet ser optimistes, encara que es reformi el sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim general en un hipotètic govern de canvi —cosa que no està gens clara—, perquè ja hem patit sis sistemes diferents i cap no ha garantit la igualtat, la solidaritat, l'ordinalitat i la justícia. És més, sempre és el govern central el que acaba incomplint els acords i el sistema sempre queda desequilibrat per la mateixa banda. Sempre acaben rebent i pagant els mateixos. ■

■ Bibliografia

BEL, Germà. *Espanya, capital París. Tots els camins porten a Madrid*. Barcelona: La Campana, 2011.

BEL, Germà. *Anatomia d'un desengany. La Catalunya que és i l'Espanya que no va poder ser*. Barcelona: Destino, 2013.

BENEYTO, Rafael. *El finançament dels valencians. Una insuficiència històrica*. Barcelona: Fundació Nexa, 2014.

BENEYTO, Rafael, CUCARELLA, Vicent, PÉREZ, Francisco i PÉREZ, José Antonio. *Financiación pública de la Comunitat Valenciana y sus consecuencias económicas*. València: Associació Valenciana d'Empresaris — Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques, 2012.

CASTELLS, Antoni (et. al.). *Las Balanzas fiscales de la Comunidades Autónomas (1991-1996)*. Barcelona: Ariel, 2000.

DD.AA. «Índice DEC. Índice de Desarrollo de los Servicios Sociales». Madrid: Asociación Estatal de Directoras y Gerentes de Servicios Sociales, 2012.

DE LA FUENTE, Àngel, BARBERÁN, Ramón i URIEL, Ezequiel. «Informe del Sistema de Cuentas Públicas Territorializadas». Madrid: Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, 2015.

GIMENO, Celestí. *L'espoli fiscal del País Valencià*. Barcelona: Llibres de l'Índex, 2007.

PONS, Jordi i TREMOSA, Ramon. *L'Espoli fiscal: una asfíxia premeditada*. València: Tres i Quatre, 2004.